

Kohtuasi C-485/19

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

25. juuni 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus, Slovaki Vabariik)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

12. juuni 2019

Hageja:

LH

Kostja:

PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.

Vaidluse ese

Tarbija hagi, millega ta nõuab, et laenuandja tagastaks 1500 eurot ja tasuks intressi ebaõiglase tingimuste tõttu tarbijakrediidilepingus.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus, Slovaki Vabariik) esitab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel eelotsuse küsimused, mis käsitlevad aegumistähtaaja kohaldamist, tõendamiskoormise kohaldamist ja kooskõlalise tõlgendamise meetodit tarbijakaitse valdkonnas, lähtudes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47, tõhususe põhimõttest ja direktiivi 2008/48 vahetust õigusmõjust.

Eelotsuse küsimused

A.

- I. Kas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 (edaspidi „harta artikkel 47“) ja kaudselt tarbija õigust tõhusale õiguskaitsevahendile tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline õigusnorm nagu Slovakkia tsiviilseadustiku (Občianský zákonník) § 107 lõige 2, mis käsitleb tarbija õiguse objektiivset kolmeaastast aegumistähtaega ja mille kohaselt aegub tarbija õigus ebaõiglasest lepingutingimusest tuleneva soorituse tagasitaitmisele ka juhul, kui tarbija ei ole iseseisvalt suuteline aru saama, et tegemist on ebaõiglase lepingutingimusega, ning see aegumistähtaeg hakkab kulgema ka olukorras, kus tarbija ei olnud teadlik, et lepingutingimus on ebaõiglane?
- II. Juhuks, kui õigusnorm, mille kohaselt tarbija õigus aegub objektiivse kolmeaastase tähtaja möödumisel hoolimata tarbija teadmatusest, on harta artikliga 47 ja tõhususe põhimõttega kooskõlas, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus järgmist.

Kas harta artikliga 47 ja tõhususe põhimõttega on vastuolus niisugune riigisisene praktika, mille kohaselt on tarbijal **tõendamiskoormis**, mis kohustab teda kohtus tõendama, et laenuandja nimel tegutsevad isikud olid **teadlikud**, et laenuandja rikub tarbija õigusi, st käsitletaval juhul teadlikud sellest, et kuna ei ole näidatud ära täpset krediidi kulukuse aastamäära, rikub laenuandja õigusnormi, ning tõendama, et nad olid teadlikud, et niisugusel juhul on laen intressita laen, ja et laenuandja, kes nõudis intressi, rikastus alusetult?

- III. Kui vastus A osa II punktis toodud küsimusele on eitav, siis missuguste isikute puhul peab tarbija tõendama, et nad olid A osa II punktis toodud küsimuses nimetatud asjaoludest teadlikud, kas laenuandja juhtimisorgani liikmete, osanike/aktsionäride või töötajate puhul?
- IV. Kui vastus A osa II punktis toodud küsimusele on eitav, siis missugusest teadmise **tasemest** piisab eesmärgi saavutamiseks ehk laenuandja **tahtluse tõendamiseks**, st selle tõendamiseks, et viimane soovis kõnesolevaid finantsturgu käsitlevaid õigusnorme rikkuda?

B.

I. Kas direktiivide mõju ja selles osas asjakohase Euroopa Kohtu praktikaga, st kohtuotsustega Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278; Pfeiffer, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, punktid 113 ja 114; Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, punkt 48; Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkt 100; Dominguez, C-282/10, punktid 25 ja 27, ning Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, punkt 38, on vastuolus niisugune riigisisene praktika, milles liikmesriigi kohus on jõudnud järeldusele EL õigusega kooskõlalise

tõlgenduse kohta, ilma et oleks kasutanud tõlgendusmeetodeid ja oleks oma järeldust nõuetekohaselt põhjendanud?

II. Kas juhul, kui pärast niisuguste tõlgendusmeetodite kohaldamist nagu eeskätt teleoloogiline tõlgendus, autentne tõlgendus, ajalooline tõlgendus, süstemaatiline tõlgendus, loogiline tõlgendus (meetod *a contrario*, meetod *reductio ad absurdum*) ning riigisisese õiguse kohaldamist tervikuna, et saavutada direktiivi 2008/48 (edaspidi „direktiiv“) artikli 10 lõike 2 punktides h ja i nimetatud eesmärk, jõuab kohus järeldusele, et tõlgendamine kooskõlas EL õigusega viib olukorrani, mis on *contra legem*, on võimalik – samamoodi nagu näiteks siis, kui tegemist on diskrimineerimise või töötajate kaitsega, – anda direktiivi eespool viidatud sättele vahetu õigusmõju, et kaitsta ettevõtjaid tarbijate eest krediidisuhetes, ning jätta EL õigusega vastuolus olev õigusnorm kohaldamata?

Viidatud liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ

Euroopa Kohtu otsused *Oceáno Grupo Editorial ja Salvat Editores*, C-240/98–C-244/98; *Pfeiffer*, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:58; *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:233; [komisjon vs. *Iirimaa jt*] C-89/08 P, EU:C:2009:742; *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:27; *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2; *CA Consumer Finance SA vs. Ingrid Bakkaus*, C-449/13, EU:C:2014:2464; *Ernst Georg Radlinger ja Helena Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283; *Rasmussen*, C-441/14, EU:C:2016:278; *Francisco Gutiérrez Naranjo jt*, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980; *Home Credit Slovakia a.s. vs. Klára Bíroová*, C-42/15, EU:C:2016:842; *Cresco Investigation*, C-193/17, EU:C:2019:43; *Mariusz Pawlak*, C-545/17, EU:C:2019:260

Viidatud riigisisese õigusnormid ja kohtupraktika

Seadusega nr 40/1964 kehtestatud tsiviilseadustiku (*Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.*) § 107 lõiked 1 ja 2

Seadusega nr 300/2005 kehtestatud karistusseadustiku (*Trestný zákon č. 300/2005 Z.z.*) §-d 15 ja 16

Seadusega nr 160/2015 kehtestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilný sporový poriadok, zákon č. 160/2015 Z.z.*) § 2 lõige 2

Seaduse nr 129/2010, mis käsitleb tarbijakrediite ning teisi tarbijale antavaid krediite ja laene ning millega muudetakse teatavaid seadusi (*zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a*

o zmene a doplnení niektorých zákonov), 1. maini 2018 kehtinud redaktsiooni §-d 9 ja 11

Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) 18. oktoobri 2018. aasta otsus kohtuasjas 1 Cdo 238/2017

Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) 22. veebruari 2018. aasta otsus kohtuasjas 3 Cdo 146/2017.

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 LH (edaspidi „hageja“) sõlmis 30. mail 2011 tarbijakrediitlepingu äriühinguga PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o. (edaspidi „kostja“). Tegemist oli 1500 euro suuruse laenuga, mille intressimäär oli 70% ja krediidi kulukuse aastamäär 66,31%, ning kokku tuli tagastada 3698,40 eurot nelja aastaga 48 kuumaksena summas 77,05 eurot. Juba laenusuhte esimesel päeval võttis kostja hagejalt komisjonitasu summas 367,49 eurot võimaluse eest kuumaksed peatada, ehkki ei olnud kindel, et hageja tulevikus ka seda võimalust kasutab. Seega ei saanud hageja mitte 1500 eurot, vaid ainult 1132,51 eurot, st laenu, mis oli kokkulepitud laenusummast 24% madalam.
- 2 Lepingu sõlmimise hetkel ei saanud hageja teavet krediidi kulukuse aastamäära kohta. Laenu osamakseid ei olnud lepingus täpsustatud nii, et oleks ära näidatud põhisumma, intress ja muud kulud; see oli vastuolus tarbijakrediite käsitleva seaduse nr 129/2010 § 9 lõike 2 punkti k tookord kehtinud tekstiga, milles oli kuni 1. maini 2018 neid täpsustusi nõutud.
- 3 Euroopa Kohus leidis siiski 9. novembril 2016 kohtuasjas C-42/15, et see õigusnorm, milles oli laenu osamaksete niisugune täpsustamine ette nähtud, on vastuolus direktiiviga 2008/48. Slovakkia seadusandja parandas selle õiguslõnga ning muutis seda problemaatilist seadusesätet; muudatus jõustus 1. mail 2018.
- 4 Hageja tagastas laenu ja tasus kostjale 3698,40 eurot.
- 5 LH sai 2. veebruaril 2017 ühelt advokaadilt teada, et kostja on tema huve kahjustanud, sest kasutas ebaõiglasi lepingutingimusi ega teavitanud teda nõuetekohaselt krediidi kulukuse aastamäära. Seepärast esitas LH 2. mail 2017 kohtule hagi.
- 6 Hageja nõuab komisjonitasu tagastamist, sest Slovakkia õiguse kohaselt on krediidi kulukuse aastamäära ära näitamata jätmise tulemuseks muu hulgas see, et laenuandja kaotab õiguse komisjonitasule.
- 7 Kostja väidab liikmesriigi kohtus algatatud menetluses, et hageja õigus on aegunud.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 8 A osas toodud eelotsuse küsimuses tundub liikmesriigi kohtule, et lepingu sõlmimise ajal näidati ära ebatäpne krediidi kulukuse aastamäär ja kohaldati ebaõiglast komisjonitasu.
- 9 Mis puudutab vastuväidet, et õigus on aegunud, siis Slovakkia õiguse kohaselt tuleb õigusele, mis tuleneb alusetust rikastumisest, tugineda subjektiivse kaheaastase aegumistähtaja jooksul. See tähtaeg hakkab kulgema alates hetkest, mil hageja saab teada, et on toimunud alusetu rikastumine. Liikmesriigi kohus arvab, et hageja on seda tähtaega järginud ja hagi esitanud õigeaegselt.
- 10 Peale subjektiivse tähtaja on olemas ka sellele õigusele tuginemise objektiivne tähtaeg. Kui alusetu rikastumine oli tahtlik, aegub see õigus pärast kümne aasta möödumist päevast, mil alusetu rikastumine aset leidis. Kui alusetu rikastumine on hooletuse tagajärg, aegub see õigus pärast kolme aasta möödumist päevast, mil alusetu rikastumine aset leidis.
- 11 Liikmesriigi kohus annab teada, et uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt on Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) väljakujunenud kohtupraktika talle siduv. Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) 18. oktoobri 2018. aasta otsuse kohaselt on tarbijal tõendamiskoormis küsimuses, kas kohaldatakse kolme- või hoopis kümneaastast aegumistähtaega. Selle viimati mainitud tähtaja puhul peab tarbija eelkõige täpselt kindlaks määrama hetke, mil rikastumine aset leidis, ning seejärel tõendama laenuandja tahtlust (teadlikkus ja soov) saada varaline eelis tarbija arvelt. Süü (teadlikkus ja soov) hindamisel tuleb kohaldada analoogia alusel kriminaalõiguse põhimõtteid. Kui tarbija laenuandja tahtlust ei tõenda, kohaldatakse kolmeaastast tähtaega.
- 12 Liikmesriigi kohus ei tea siiski, kui tõsine peab olema tõendatud õigusrikkumine. Ta selgitab, et hagejal on peaaegu võimatu tõendada kasvõi kostja võimalikku tahtlust seoses asjaoluga, et viimane teadis, et rikub tarbijakrediidi alal kehtivaid õigusnorme, ja oli seega teadlik, et rikastub hageja arvelt. Ei ole ka selge, missuguste isikute puhul peab ta seda tahtlust tõendama, kas kostja juhtimisorgani liikme, osaniku/aktsionäri või siis hoopis töötajate puhul.
- 13 Selles küsimuses viitab liikmesriigi kohus kohtuotsusele CA Consumer Finance SA vs. Ingrid Bakkaus, C-449/13, EU:C:2014:2464, milles Euroopa Kohus leidis, et liidu õigusega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt on tõendamiskoormis selle tõendamisel, et ei täidetud kohustusi anda tarbijale asjakohast teavet ja kontrollida tema maksevõimet, tarbijal. Eespool kirjeldatud juhtumil on Slovakkia tarbijal märksa raskem laenuandja tahtlikku käitumist tõendada.
- 14 Tarbija õiguse kasutamise ajalise piirangu kohta täpsustab liikmesriigi kohus, et Euroopa Kohus leidis liidetud kohtuasjades Gutiérrez Naranjo jt, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980, et direktiiviga 93/13/EMÜ on vastuolus

riigisisene kohtupraktika, mis piirab tingimuse ebaõigluse kohtulikust tuvastamisest tuleneva tagasitaitmiskohustuse ajalise kehtivuse üksnes summadega, mis on sellise tingimuse põhjal alusetult makstud pärast niisuguse otsuse tegemist, millega kohus selle ebaõigluse tuvastas.

- 15 Liikmesriigi kohus kahtleb, kas eespool mainitud riigisisene otsustuspraktika, mis viib käsitletaval juhul tegelikult kolmeaastase objektiivse aegumistähtaja kohaldamise ja mitteteadliku tarbija õiguse nõrgestamise või isegi kaotamiseni, on kooskõlas harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglase kohtuliku arutamise põhimõtte ja liidu õiguse tõhususe põhimõttega.
- 16 B osas toodud eelotsuse küsimuses, missuguste meetodite kohaselt tuleb tõlgendada seaduse nr 129/2010 § 9 lõike 2 punkti k esialgses redaktsioonis, milles oli nähtud ette laenu osamaksete täpsustamine nii, et näidatakse ära laenu põhisumma, intress ja muud kulud, mainib liikmesriigi kohus, et Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) otsustas 22. veebruaril 2018, et vanades asjades, mis eelnesid selle seaduse muutmisele, on vaja kohaldada kooskõlalist tõlgendust. Selle kohtuotsuse kohaselt tuleb seaduse nr 129/2010 viidatud § 9 lõike 2 punkti k tõlgendada nii, et sellega ei ole kehtestatud kohustust esitada nõutav teave konkreetselt iga elemendi (st põhisumma, intressimäär ja muude kulude) kohta, vaid ainult kohustus esitada ülevaatlikult teave osamakse kohta, mis sisaldab põhisummat, intressi ja muid kulusid.
- 17 Liikmesriigi kohus arvab, et eespool viidatud kohtuotsusest ei ilmne selgelt, missuguseid tõlgendamismeetodeid Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) kasutas ja kuidas toimis, et jõuda kooskõlalise tõlgenduseni. Liikmesriigi kohus leiab, et kõnesoleva sätte niisugune kooskõlaline tõlgendus on tõlgendus *contra legem*. Lahenduseks võiks olla selle õigusnormi kohaldamata jätmine, kuid juhtum peaks selleks siiski puudutama niisuguseid olulisi ühiskondlikke probleeme nagu diskrimineerimine (Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278) või oht töötajate tervisele (Pfeiffer, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:58). Liikmesriigi kohus kahtleb, kas raha laenavate ettevõtjate kaitseks võib anda direktiivile 2008/48 vahetu õigusmõju, sest see oleks vastuolus tarbijate õiguskindlusega, kuna viimastel võib olla tekkinud ootus seoses viidatud seaduse sisuga.